

Kommunrevisorerna granskar

Kommunens brottsförebyggande arbete

2021-11-16

Angående granskningen

Revisionsuppdraget är ett kommunalt förtroendeuppdrag och revisorerna är direkt ansvariga inför kommunfullmäktige och därmed indirekt inför medborgarna genom den representativa demokratin. Revisionen har uppdrag att granska de verksamheter som styrelser, nämnder och kommunala bolag bedriver.

I formell mening är varje revisor en egen myndighet, men i det praktiska revisionsarbetet sker arbetet gemensamt.

Ytterst syftar revisionen till att undersöka om verksamheten bedrivs i enlighet med uppställda mål och på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

- Revisorernas uppdrag regleras i kommunallag, aktiebolagslag, god revisionsordning, ägardirektiv och reglemente.
- Revision ska utföras på ett oberoende sätt.
- Revisorerna genomför grundläggande granskning, granskning av delårsrapport och årsredovisning och fördjupade granskningar.

Revisorerna ska därför objektivt, opartiskt och sakligt, självständigt granska den verksamhet som styrelse, nämnder och beredningar bedriver. Revisorerna ska också bedöma om de förtroendevalda ledamöterna i nämnder och styrelser har tillräcklig styrning och kontroll över verksamhetens ekonomi, prestationer och kvalitet.

Revisorernas uttalanden och bedömningar finns i revisionsberättelser och granskningsrapporter. En ambition i revisorernas arbete är att deras rekommendationer i samband med granskning ska kunna användas av verksamheterna för att åstadkomma effekter i deras förbättringsprocess.

Kontaktuppgifter

Om kommunrevisorernas uppdrag

kommunrevisionen@umea.se

Ordförande i kommunrevisionen

Ewa Miller, ordförande
ewa.miller@umea.se

Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

Revisionsrapport

Umeå kommun

KPMG AB

2021-11-16

Antal sidor 20

Antal bilagor 2

Umeå kommun
Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

2021-11-16

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	3
2.1	Syfte och revisionsfrågor	3
2.2	Avgränsning	4
2.3	Ansvarig styrelse/nämnd	4
2.4	Revisionskriterier	4
2.5	Metod	4
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Styrdokument och organisation	5
3.2	Politisk styrning och uppföljning	13
3.3	Intern samverkan i det brottsförebyggande arbetet	15
3.4	Extern samverkan i det brottsförebyggande arbetet	17
4	Slutsats och rekommendationer	19
4.1	Svar på revisionsfrågorna	19
4.2	Rekommendationer	20
	Bilaga 1 – Granskade dokument och intervjupersoner	21
	Bilaga 2 – Umebrå årshjul	22

1 Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna i Umeå kommun har givit KPMG i uppdrag att genomföra en granskning av kommunens brottsförebyggande arbete. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2021. Det övergripande syftet är att bedöma om kommunens samlade brottsförebyggande insatser är kartlagda, om det sker någon uppföljning och analys av det resultat som insatserna leder till samt om det sker någon systematisk omprövning av insatser utifrån förekommande uppföljning och analys.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att trygghetsarbetet i Umeå kommun bedrivs på ett effektivt och i huvudsak ändamålsenligt sätt. Arbetet med att förebygga brott beskrivs av de vi intervjuat som välfungerande. Den struktur som etablerats för samverkan och kunskapsutbyte framhålls som tydlig och kantad av i stor utsträckning god intern och extern kommunikation. Därtill att de strukturella samverkansformer som etablerats inom ramen för kommunens brottsförebyggande arbete även möjliggör för en förbättrad informell samverkan. Dessutom lyfts arbetet i Umeå kommun som ett framgångsexempel av myndigheten *Brottsförebyggande rådet*. Kommunen utnämndes även till årets förebyggande kommun av *Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)*.

Vi bedömer att de styrdokument som sätter ramarna för det brottsförebyggande arbetet i Umeå kommun är tydliga både vad gäller uppdrag och ansvarsområden. Vi ser dock vissa utvecklingsmöjligheter för att ytterligare öka denna tydlighet, både inom organisationen och externt. Detta genom en tydlig målsättning och jämförbara mätvärden. Därtill anser vi att den kartläggning som utförs och de resursomfördelningar som detta medför är strukturerade på ett ändamålsenligt sätt.

Vi bedömer att den externa och interna samverkan som utgör en väsentlig del av Umebrås arbete i huvudsak fungerar väl och har goda spridningseffekter. Trots detta ser vi ett ytterligare behov av att stärka den interna samverkan, framförallt mellan Umebrå och de lokala förebyggande råden samt mellan fritidsförvaltningen och resterande delar av Umeå kommun.

Utifrån våra bedömningar och slutsatser rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Fortsatt arbeta prioriterat med utvecklingsanslaget för social hållbarhet.
- Vidare rekommendera att samtliga nämnder med representation i Umebrå fastställer mål för det brottsförebyggande arbetet i respektive nämnds uppdragsplan.
- Fastställa mätvärden för kommunens brottsförebyggande arbete i Umebrås nästa uppdragsplan samt att information om dessa delges samtliga berörda tjänstemän.
- Ge Umebrå i uppdrag att förtydliga dess relation till och utefter behov stärka sitt arbete med de lokala förebyggande råden och fritidsförvaltningen.

2 Bakgrund

Ansvaret för det brottsförebyggande arbetet är fördelat på ett flertal aktörer. Kommunerna har en central roll i det lokala brottsförebyggande arbetet. Många kommuner bedriver ett ambitiöst och engagerat arbete utifrån den lokala lägesbilden och i samverkan med polis och andra aktörer i lokalsamhället.

Inom de kommunala verksamheterna finns ett flertal verksamheter och verktyg som kan bidra till ett effektivt och kunskapsbaserat lokalt brottsförebyggande arbete. En av de viktigaste aktörerna är socialtjänsten som bland annat ska verka för att förhindra att barn och unga far illa, verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ge råd, stöd och annat bistånd till familjer, enskilda och andra grupper som behöver det. Även skolan bidrar med viktiga insatser för det brottsförebyggande arbetet. En trygg skolgång och att gå ut skolan med goda kunskaper är en stark skyddsfaktor och kan indirekt minska risken för kriminalitet och utanförskap. Även inom flera andra kommunala verksamheter kan insatser få brottsförebyggande effekter. Exempelvis inom samhällsplaneringen där risken för brott kan minska genom att ett brottsförebyggande perspektiv beaktas vid planering, utformning och underhåll av exempelvis bostadsområden, parker och torg. Kommunerna kan också förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet och andra missförhållanden genom tillsyn och genom väl utarbetade rutiner och kontroller vid inköp av varor och tjänster.

I det brottsförebyggande arbetet är det av stor vikt att det finns en väl fungerande samverkan mellan samtliga aktörer, såväl inom kommunen som med polis, näringsliv och civilsamhället. I Umeå kommun finns en utarbetad samverkan och ett pågående arbete genom bland annat Umebrå (Umeå kommuns lokala brotts- och drogförebyggande råd) samt inom ramen för uppdraget Umeå växer- tryggt och säkert. Uppdraget syftar till att säkerställa en struktur för systematiskt arbete med syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten samt motverka tendenser till social oro i Umeås nordöstra stadsdelar.

Revisorerna har i sin riskanalys identifierat en risk att det brottsförebyggande arbetet inte sker på ett strukturerat och systematiskt sätt genom en tydlig samordning, planering och genomförande av insatser samt en samlad uppföljning av resultat och effekter av arbetet.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om kommunens samlade brottsförebyggande insatser är kartlagda, om det sker någon uppföljning och analys av det resultat som insatserna leder till samt om det sker någon systematisk omprövning av insatser utifrån förekommande uppföljning och analys.

Granskningen besvarar följande revisionsfrågor:

- På vilket sätt säkerställer ansvariga nämnder att arbetet är organiserat på ett tydligt sätt vad gäller ansvar och roller?
- På vilket sätt säkerställer ansvariga nämnder en helhetssyn och ett samarbete internt för att uppnå målen?
- Har ansvariga nämnder säkerställt att de resurser som tilldelats arbetet är tillräckliga för att uppnå målen?

2021-11-16

- På vilket sätt har ansvariga nämnder säkerställt en tillräcklig samverkan med externa parter för att uppnå målen?
- Är den politiska styrningen och uppföljningen tillräcklig för att uppnå målen?

2.2 Avgränsning

Granskningen omfattar nuläget och det arbete där kommunen är involverad som en huvudaktör. Vi kommer att titta på hur det interna arbetet genomförs inom kommunen, samt vilka kopplingar som finns till koncernen och externa aktörer. I granskningen kommer vi också att tillfråga ett urval av de externa aktörer som identifieras om deras syn på kommunens arbete med frågorna.

2.3 Ansvarig styrelse/nämnd

Granskningsobjekt för denna granskning är kommunstyrelsen i sin samordnande roll. Granskningen berör även fritidsnämnden, kulturnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, tekniska nämnden, individ- och familjenämnden samt äldrenämnden i de delar där de är involverade i arbetet.

2.4 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisorernas analyser och bedömningar. Revisionskriterierna kan ofta hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policys och fullmäktigebeslut. Revisionskriterierna kan också ha sin grund i jämförbar praxis.

Granskningen har i huvudsak utgått från följande revisionskriterier:

- Kommunallagen 6 kap. 6 §
- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut
- Eventuella avtal och gränsdragningar

2.5 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av relevant dokumentation för området
- Intervjuer med berörda tjänstemän och andra relevanta externa aktörer

Se bilaga 1 för en mer utförlig beskrivning av granskade dokument och utvalda intervjupersoner.

Samtliga intervjuade har getts möjlighet att faktagranska rapporten.

3 Resultat av granskningen

Umeå kommun är den enda större kommunen i landet där det ännu inte finns ett utsatt område¹. Trots detta finns tendenser till social oro även i Umeå. För att motverka denna sociala oro och säkerställa att kommunen fortsatt förskonas från att ett utsatt område utvecklas krävs ett långtgående brottsförebyggande arbete. Detta arbete görs i Umeå kommun i huvudsak genom deras brotts- och drogförebyggande råd "Umebrå". Kommunens arbete tycks i stort vara välfungerade och har bland annat lyfts av myndigheten *Brottsförebyggande rådet* (Brå) som ett gott exempel för andra kommuner att ta efter.

Vi presenterar under detta kapitel resultatet av granskningen. Resultatet redovisas under övergripande rubriker som tar avstamp i granskningens fem revisionsfrågor. Varje område avslutas med våra bedömningar och kommentarer som tillsammans utgör den sammanfattande bedömningen och rekommendationer som redovisas i kapitel fyra.

3.1 Styrdokument och organisation

Det brottsförebyggande arbetet i Umeå kommun styrs i huvudsak genom dels de styrande dokument som riktar sig explicit mot Umebrå, dels sådana som inte är direkt kopplade till kommunens brottsförebyggande råd men till kommunens brottsförebyggande arbete i stort. Dessa sätter ramen för kommunens faktiska brottsförebyggande arbete och dess samverkan internt och externt i dessa frågor.

3.1.1 Umebrå

Uppdragsplan

Umebrås övergripande mål, som det är formulerat i Umeå kommun och Lokalpolisområde Umeås samverkansöverenskommelse, är att:

1. Minska brottsligheten i Umeå kommun.
2. Öka tryggheten i Umeå kommun.
3. Minska nyttjandet av alkohol, narkotika, tobak, dopning samt motverka överdrivet spelande som kan leda till brottslighet.

Enligt uppdragsplanen ska dessa mål uppnås framförallt genom att arbeta samverkande kring det brottsförebyggande arbete. Stor vikt läggs här på förebyggande insatser som genomförs genom olika samhällsaktörers verksamheter. Umebrå ska enligt uppdragsplanen skapa en övergripande samverkansstruktur för att på så vis kunna följa utvecklingen i kommunen. Därtill identifiera problemområden som möjliggör för effektiva insatser, med en utgångspunkt som grundar sig i den nationella ANDT-strategin. Detta är en samlad, nationell, strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (idag kallad ANDTS-strategin där strategin är utökad till att inkludera spel om pengar).

¹ Enligt polisen definierat som "Ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället".

Umeå kommun

Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

2021-11-16

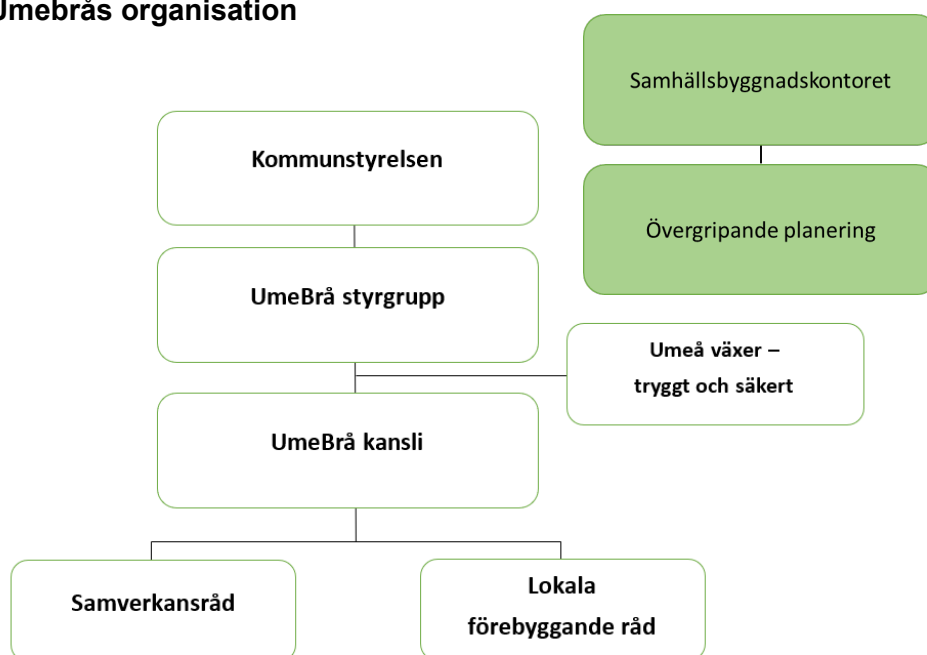
Att det är just samverkan och kunskapsinhämtande/spridande som är Umebrås huvudfunktion framhålls av flera av de intervjuade. Framförallt av de som sitter i eller har tät kontakt med Umebrå, där organisationen ofta målas upp som navet i kommunens brottsförebyggande insatser.

Till Umebrås uppdragsplan finns en tillhörande "aktivitetsplan" (för perioden 2021–2022) där diverse områden lyfts, med beskrivningar av insatser inom respektive område, vem som ansvarar över området samt i vilken form som uppföljning sker. Exempel på områden som man valt att lyfta är:

- Samverkan, kartläggning, omvärldsbevakning
- Krafttag mot narkotika
- Förebygga stölder och bedrägerier samt
- Trygghet i offentliga rummet.

Tidigare aktivitetsplan för perioden 2019–2020 har utvärderats av kommunen, där resultatet visar att majoriteten av aktiviteter genomförts i enlighet med plan.

Umebrås organisation

Kommunstyrelsen är högsta beslutsfattande organ över Umebrå och dess styrgrupp. På förvaltningsnivå är Umebrå strategiskt placerat under enheten för övergripande planering, som är en del av samhällsbyggnadskontoret. Enheten ansvarar för att initiera, leda och samordna uppdrag av strategisk och verksamhetsövergripande karaktär. Umebrås styrgrupp består av representanter från kommunen, polisen och regionen. Styrgruppen ansvarar för den tvååriga aktivitetsplan som tas fram för Umebrå, samt för att följa upp den samverkansöverenskommelse som finns mellan Umeå kommun och Polismyndigheten, lokalpolisområde Umeå.

Umeå kommun

Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

2021-11-16

Umebrås kansli har ett samordnande- och kommunikationsansvar i det drog- och brottsförebyggande arbetet. Samverkansråden och de lokala förebyggande råden syftar till att skapa samverkansytor mellan olika aktörer som är delaktiga i kommunens trygghetsarbete². Av intervjuerna framkommer att samverkansråden är mer ämnesspecifika och de lokala förebyggande råden mer områdesspecifika. Tillhörande organisationsstrukturen är "Umeå växer- tryggt och säkert", kommunens vision och insatser för ett Umeå som växer hållbart och utan några utsatta områden (se s.10).

Reglemente

Kommunalstyrelsens Näringsliv- och arbetsutskott fastställer reglementet för Umebrå. Reglementet ska revideras varje mandatperiod eller utefter identifierat behov. Enligt reglementet är syftet med Umebrå att minska brottslighet, i synnerhet genom samverkan. Denna samverkan ska ske inom och mellan kommunens olika verksamheter samt mellan kommunen och lokala aktörer. Detta gäller även för rådets arbete inom ANDTS-frågor. Ordförande och vice ordförande för Umebrå är kommunalstyrelsens ordförande respektive vice ordförande. 2:e vice ordförande sitter med som medlem. Dessutom ingår ordförande och vice ordförande från följande nämnder i kommunen:

- Fritidsnämnden
- För- och grundskolenämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Individ och Familjenämnden
- Kulturnämnden
- Tekniska nämnden
- Äldrenämnden (sedan 2021)

Förvaltningschefer från följande förvaltningar är också medlemmar i rådet:

- Fritid
- Teknik och fastighet
- Kultur
- Samhällsbyggnad
- Stöd och omsorg
- Utbildning
- Äldreomsorg (sedan 2021)

Utöver kommunens representanter ingår även lokalpolisområdeschefen samt representanter från Region Västerbotten, vilket inkluderar både förtroendevalda och tjänstepersoner.

² De lokala förebyggande råden ligger idag under fritidsförvaltningen.

3.1.2 Övriga styrdokument kring brottsförebyggande i Umeå

Samverkansöverenskommelse

Umeå kommun har ingått i en samverkansöverenskommelse med Polismyndigheten för verksamhetsåren 2021 – 2024 för det brottsförebyggande arbetet i kommunen. Grunden för samverkansmodellen är en målbild om ett Umeå utan några utsatta områden, som bygger på en gemensam förståelse om dels lokala samhällsutmaningar, dels en övertygelse om att samverkan skapar förutsättningar för ett effektivt förebyggande arbete. Arbetet grundar sig i en gemensam lägesbild som bygger på respektive organisations samlade kunskaper, erfarenheter och faktaunderlag samt genom att inkludera medborgare och lokalsamhällets aktörer. Lägesbilden bygger på data som samlats in genom bland annat medborgardialoger, enkäter, EST-arbete³ och trygghetsmätningar. Till detta finns ett tiotal lokala förebyggande råd, som kompletterar lägesbilden med områdesspecifik kunskap (se s.16). Av utförda intervjuer framkommer dock att återrapportering från de lokala råden till Umebrå görs förhållandevis sporadiskt utan fasta datum för lägesrapportering.

De övergripande målen med den samverkan som kännetecknar Umebrå är att minska brottsligheten, öka tryggheten och minska nyttjandet av alkohol, tobak, dopning samt motverka överdrivet spelande som kan leda till brottslighet. Dessa mål följs upp på årlig basis av Umebrå, i enlighet med uppdragsplan.

För att uppfylla målen arbetar Umeå kommun och polisen med att ta fram strukturerade metoder för etablering av aktuella lokala lägesbilder (ex. Effektiv samordning för trygghet (EST), orsaksanalyser och trygghetsvandringar) och samordnade insatser för unga i riskzon. Ett sådant arbete har påbörjats dels vad gäller lägesbilder, dels samordnade insatser. Ett exempel på sådan insats är den sociala insatsgruppen (SIG), där skola, socialtjänst, polis och fritid arbetar med särskilt utsatta unga. Detta finansieras genom ett utvecklingsanslag för social hållbarhet (se s.11).

Medborgarlöften

Umeå kommun har tillsammans med polisen utformat medborgarlöften som syftar till att möjliggöra ett effektivt brottsförebyggande arbete. Dessa medborgarlöften är en utveckling och en förstärkning av den samverkansöverenskommelsen som tidigare slutits mellan kommun och polis. Umeå kommun och polisen har som gemensamt mål att arbeta förtroendeskapande och kontaktskapande med medborgarna i Umeå kommun. För att öka tryggheten och minska brottsligheten i kommunen har polisen och Umeå kommun tagit fram följande löften:

Öka trygghet och minska brottslighet	Trygg trafikmiljö
Polisen lovar att verka för att fler medborgare engagerar sig i Grannsamverkan och därigenom bidra till	Polisen och Umeå kommun lovar att arbeta för en säker och trygg trafikmiljö för oskyddade trafikanter.

³ Ett systematiskt arbetssätt där brott och otrygghet förebyggs genom kartläggning och tidiga insatser när problem uppstår eller är på väg att kunna inträffa.

att öka tryggheten och minska brottsligheten i Umeå kommun.	
Polisen och Umeå kommun lovar att verka för att öka medvetenheten hos våra medborgare gällande våld i nära relationer och på så sätt förhindra och förebygga brott.	Polisen tillsammans med Umeå kommun lovar att vid minst två tillfällen under året, vår och höst, genomföra särskilda trafik- och informationsinsatser riktade till cyklister och gångtrafikanter. Inriktning under våren är trafikregler, förändringar i Trafiklagstiftning och cykelhjälm. Inriktning under hösten är belysning och reflexer.
Polisen och Umeå kommun lovar att vidta åtgärder mot prostitution samt motverka människohandel med sexuella ändamål i kommunen.	Polisen lovar att vid minst två tillfällen under året genomföra särskilda trafikinsatser utöver det dagliga trafiksäkerhetsarbetet. Insatserna inriktas mot trimmade mopeder samt A-traktorer.
Polisen och Umeå kommun lovar att göra sitt yttersta för att skydda unga i Umeå från narkotika och andra droger. Fokus ska ligga på förebyggande arbete, tidig upptäckt och förstärkt stöd.	Umeå kommun lovar att genomföra särskilda kampanjer i syfte att förbättra trafikantbeteendet samt erbjuda varje elev i årskurs 4 trafikutbildning.

Samtliga punkter och dess tillhörande påbörjade/genomförda aktiviteter har följts upp i Umebrå 2021-02-02, där uppföljningen visar att arbetet i huvudsak går som planerat.

Umeå kommuns handlingsplan mot våld

Umeå kommuns handlingsplan mot våld beslutades om av kommunfullmäktige 30 mars 2020. Handlingsplanen med dess tillhörande aktivitetsplan är ett kommungemensamt åtagande som ska gälla mellan mandatperioden 2018–2022. Syftet med handlingsplanen är att synliggöra det som görs, samt vad som behöver utvecklas och påbörjas inom våldsområdet. I konkreta termer innebär det att:

- Synliggöra hur kommunen arbetar mot våld och göra det tillgängligt för alla.
- Samla information om vilken kompetens och vilka stödfunktioner som finns i kommunen, synliggöra goda exempel och styrkor, men även identifiera det som behöver förändras och utvecklas.
- Stärka kommunövergripande samverkan och bättre nyttja befintliga resurser för att tillsammans ta ett krafttag mot våldet.

Handlingsplanen har som övergripande mål för att dels minska våldet i Umeå kommun, dels öka kunskapen kring våld hos yrkesverksamma i kommunen. Handlingsplanen är utarbetad av en referensgrupp bestående av representanter från kommunen och från *Centrum mot våld*⁴. Planen följs upp av ett samverkansråd som träffas fyra gånger per

⁴ En mottagning, som drivs i kommunal regi, för våldsutsatta.

Umeå kommun

Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

2021-11-16

år, representerad av Umebrå tillsammans med flera kommunala och externa samverkansparter. Handlingsplanen ägs av kommunstyrelsen men kommunens nämnder ansvarar för de aktiviteter mot våld som finns beskrivna i aktivitetsplanen utifrån respektive ansvarsområden. Handlingsplanen är emellertid inte resurssatt och arbetet sker således inom befintliga verksamheter.

Utifrån handlingsplanen har en aktivitetsplan tagits fram där mål för kommunens våldsförebyggande arbete 2018–2022 har fastställts. Uppföljning av aktivitetsplanen ska ske en gång per år och planen ska i sin tur revideras inför varje ny mandatperiod. Kontinuerlig uppföljning av aktivitetsplanen utförs av Umebrås styrgrupp.

Aktivitetsplanen innehåller både verksamhetsövergripande aktiviteter och aktiviteter som är riktade mot specifika målgrupper eller verksamheter. Däribland ett utökad samverkansarbete, en generell kartläggning av våldet i kommunen och framtagande av handlingsplan mot våldsbejakande extremism samt mot prostitution och människohandel. Av aktivitetslistan framkommer vem som ansvarar för utförandet av aktiviteterna samt tidsplan för genomförande. Med anledning av Covid-19 valde man att avvakta med delar av implementeringsarbetet samt med att sammankalla samverkansrådet. En strategisk tillika operativ grupp startades upp för att trots detta kunna påbörja delar av arbetet. Aktiviteter som har utförts är bl.a. en basutbildning rörande våld mot barn, kampanjen "Vi måste prata om VÅLDET" om våld i ungas nära relationer samt fortsatt arbete med fastighetsägare kring huskurage.

Därutöver följer man upp mätbara mål genom SKR:s "öppna jämförelser", kommunens kvalitet i korthet (KKiK) samt genom de enkäter som Umebrå genomför, däribland UNGA-enkäten. Några definierade mätvärden framkommer inte av handlingsplanen. Det framkommer i dialog med processledare på Umebrå, att den nyligen publicerade våldskartläggningen ska leda till framtagande av mätvärden för uppföljning. Även om en sådan formulering saknas i handlingsplanen.

Umeå växer- tryggt och säkert

Umeå växer- tryggt och säkert är en del av en kommunövergripande satsning och ett komplement till polisens arbete med att öka tryggheten, minska brottsligheten och motverka tendenser till social oro i de nordöstra stadsdelarna. Satsningen tillkom efter en intern polisrapport som visade på ökad social oro i stadens nordöstra stadsdelar. Efter beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott 2017-11-28 beviljades en budget på 1,6 mnkr och uppdrag gavs åt den dåvarande stadsdirektören att "säkerställa en struktur för systematiskt arbete enligt uppdraget i tjänsteskrivelsen". Därefter, sedan 2019, har uppdraget tilldelats 1,3 mnkr årligen. Summan täcker lönekostnader och verksamhetsmedel.

Till kommunens mål om ett Umeå som fortsatt växer utan utsatta områden, gavs Umebrå tre uppdrag; (1) att genom samverkan motverka framväxten av utsatta områden i kommunen, (2) att KS genom Umebrå tar fram en åtgärdsplan för att samordna det brottsförebyggande arbetet, och (3) att öka fokus på kampen mot narkotika. En åtgärdsplan för 2022 har tagits fram på uppdrag från kommunstyrelsen och väntas beslutas om under hösten. Av planen framgår vilka åtgärderna är, hur och av vem de ska genomföras samt hur de ska följas upp.

2021-11-16

Umeå växer- tryggt och säkert har utvärderats av en forskare på Umeå universitet. En delrapport publicerades i april 2020 och slutrapport väntas publiceras under 2021. Delrapporten undersökte dels strukturen för det systematiska arbetet, dels pågående och planerade insatser. Slutsatsen var då att organisationsstrukturen var delvis ändamålsenlig och att de flesta insatser, trots dess relevans och att de kompletterar polisens och kommunens ordinarie arbete, var otillräckliga för att nå målen för uppdraget. Även om så var fallet lyfter bland annat polisen under vår intervju att den gemensamma front som uppdraget innebär är en viktig del och en framgångsfaktor för att skapa ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete i kommunen.

2021 inrättades ett tillfälligt utvecklingsanslag på 6 mnkr för att möjliggöra projekt inom social hållbarhet som syftar till att bidra till att Umeå ska växa- tryggt och säkert. Anslaget handläggs av processledare på Umebrå för beslut i kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott. Av Umeå kommuns budget för 2022 med plan för 2023–2025 framkommer att detta anslag permanentats med samma budget på 6 mnkr fram till år 2025. Utvecklingsanslaget har lyfts av flertalet intervjuade som väldigt positivt, och de ser positivt på en möjlig förlängning av uppdraget. Inte minst lyfts dess struktur, som premierar samverkan mellan förvaltningar, som en framgång då det skapar ytterligare samverkansytter inom kommunen.

Exempel på initiativ som möjliggjorts genom utvecklingsanslaget för social hållbarhet är den tidigare omnämnda insatsen för särskilt utsatta unga, ett operativt förebyggande team från socialtjänsten på plats i skolan och insatser för att skapa en tryggare offentlig miljö.

3.1.3 **Rapporter och kartläggning**

Ungas hälsa

Ungas hälsa är en mätning som görs vartannat år avseende Umeå kommuns ungas välmående (s.k. UNGA-enkäten). Detta görs i form av en enkät som besvaras av kommunens ungdomar (mellan 13–18 år). Enkäten genomförs i skolorna på lektionstid och erbjuder unga möjligheten att uttrycka hur de upplever skolan och vardagen utifrån olika perspektiv. Detta ger kommunfullmäktige ett beslutsunderlag för att följa upp kommunfullmäktiges folkhälsomål. Dess resultat kan brytas ner på skolnivå. Enkätresultatet delges de lokala förebyggande råden som sedan tar fram lokalspecifika förslag på insatser.

Exempel på områden som enkäten behandlar är bland annat hot och trakasserier, droganvändning och hur benägen man är att kontakta polisen om man bevittnat ett brott. Värt att lyfta här är att strax över nio av tio ungdomar säger att de trivs i området där de bor.

Folkhälsoenkäten Jämlika liv

Jämlika liv liknar den enkät som skickas ut till ungdomar som omnämns ovan. Enkäten skickas dock ut till en annan, bredare, åldersgrupp (kommuninvånare i åldrarna 16–84) och innehåller en större spännvidd vad gäller de frågor som ställs. Enkäten genomförs för att ge kommunen bättre kunskap om kommuninvånarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa. Detta kan sedan ligga till grund för kommunens gemensamma lägesbild där resultatet kan brytas ner och svaren kan analyseras utifrån ålder, kön och socioekonomiska typområden i kommunen.

Umeå kommun

Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

2021-11-16

Av huvudsaklig relevans för den här granskningen är frågor som berör området "Livsvillkor och levnadsförhållanden" som bland annat inkluderar frågan om umeborna känner sig trygga eller inte i sitt bostadsområde. Av de som besvarade enkäten från 2020 uppger 96 % att de känner sig mycket trygga eller ganska trygga i sitt bostadsområde. 10 procentenheter färre kvinnor ger dock svaret "mycket trygg" jämfört med männens svar i samma kategori.

Enkäten jämlika liv och enkäten för ungas hälsa uppges vara viktiga i att dels skapa en tillfredsställande och välgrundad lägesbild, dels som viktiga i uppföljningsarbetet gentemot politiken och Umebrås samverkansparter. Resultatet ligger även till viss del till grund för en omfördelning av resurser inom det brottsförebyggande arbetet i Umeå kommun. Om Umebrå ofta utmålas som navet i kommunens brottsförebyggande arbete kan dessa enkäter ses som navet i Umebrås brottsförebyggande arbete.

Systemstöd

I kommunen använder man sig av Infracontrol, ett system för datainsamling. Detta fungerar som stöd till kommunens EST/kartläggningsarbete och används för att identifiera bland annat mörka och otrygga platser, krossat glas, nedskräpning, hot och våld m.m. Beslutet att välja detta system istället för exempelvis Embrace eller GIS var dels ekonomiskt, dels med hänsyn till dess användarvänlighet. Där man upplever att luckor finns in i rapporteringssystemet, som exempelvis "samlingsplatser för ungdomar", så kompletteras lägesbilden av fältarbetare. Inrapportering kan göras av interna och externa aktörer, så som polisen, väktare eller av allmänheten. EST-möten sker regelbundet med representanter från polisen (kommunpolis och områdespoliser), kommunen (Umebrå, säkerhetsenheten och fältgruppen) samt bostadsbolagen (AB-bostaden⁵, Heimstaden och Rikshem). En månadsrapport sammanställs av inrapporterade incidenter med syfte att bättre kunna analysera och styra insatser som behöver genomföras.

När större kartläggningar tas fram, delvis med basis i EST-lägesbilder, lyfts data in från flera källor så som enkätresultat och socialtjänstens register. Att skapa ett gemensamt system för datarapportering och sammanställning lyfts därför, av processledare, som ett möjligt förbättringsområde.

Bedömning och kommentarer

Den organisation och struktur som Umeå kommun har tagit fram i sitt brottsförebyggande arbete bedömer vi är ändamålsenlig. Arbetet som bedrivs är i linje med dels rådande praxis vad gäller brottsförebyggande arbete, nationellt och internationellt, dels med nationella strategier som exempelvis ANDTS-strategin. Utförda enkäter används för att identifiera särskilt utsatta grupper, riskgrupper och viktiga hälsotrender. Samtidigt pekar dessa på att befolkningen i Umeå i stor utsträckning trivs och känner sig trygga.

Den uppdragsplan med tillhörande reglemente som Umebrå och därigenom kommunens brottsförebyggande arbete styrs genom är tydlig gällande omfattningen av och gränsdragningar kring Umebrås uppdrag. Den tydliggör även vilka som ska medverka i detta arbete internt och externt samt vilka uppgifter/aktiviteter dessa bör ansvar över. En sådan tydlig struktur är viktigt, inte minst för att motverka risken att

⁵ Umeå kommuns allmännyttiga bostadsbolag.

2021-11-16

Umeå kommuns brottsförebyggande arbete blir för personbundet. Att dessa styrdokument medför en tydlighet tycks delas av majoriteten av de som vi intervjuat. Vi bedömer därmed att organisationen är effektiv och ändamålsenlig.

Vi ser också positivt på att beslut har fattats att permanenta utvecklingsanslaget för social hållbarhet då det av många intervjupersoner framhålls som ytterst välfungerande och som motorn i ett positivt förändringsarbete.

3.2 Politisk styrning och uppföljning

Av tillgängliggjorda styrdokument framkommer Umebrås sammansättning samt organisationens övergripande ansvarsområde. Av denna dokumentation framkommer Umebrås ansvar i kommunen brottsförebyggande arbetet som i huvudsak en möjliggörare av intern och extern samverkan. Det är även denna bild som framhålls av de som vi intervjuat. Där Umebrå ses som navet i kommunens samlade brottsförebyggande insatser. Umebrå ansvarar därutöver för bland annat UNGA-enkäten och enkäten Jämlika liv, handläggningen av utvecklingsanslaget för social hållbarhet samt framtagandet av kartläggningar och lägesbilder.

Då Umebrå saknar beslutmandat är dess roll i kommunens brottsförebyggande arbete, utöver att agera samverkansskapare, framförallt av en rådgivande karaktär. Detta upplevs inte vara ett kännbart problem då rådet upplevs ha en hög legitimitet ute i verksamheterna och nämnderna. Detta bland annat då rådets medlemmar består av förvaltningschefer och politiker från styrelse/nämnd. Därtill upplevs rådet besitta en förhöjd legitimitet då brottsförebyggande som sådant är centralt prioriterat av kommunfullmäktige och leds av kommunstyrelsens presidium. Därutöver menar processledare i rådet att det är tillräckligt att jobba inom ramarna för respektive nämnd och förvaltnings beslutsmandat. D.v.s. att nämnderna rekommenderas att inom ramarna för sitt beslutsmandat tilldela uppdrag och arbeta brottsförebyggande. På så viss upplevs mandatet (och dess avsaknad) som tydliga.

De intervjuade upplever att det finns ett intresse för frågan om brottsförebyggande arbete och att detta arbete är prioriterat av samtliga involverade nämnder. Arbetet med, och beslut om, brottsförebyggande insatser tas på nämndnivå trots att nämndernas uppdragsplan er saknar explicita brottsförebyggande mål. Detta framhålls av en av de intervjuade som önskvärt då det hade skapat en tydligare röd tråd mellan kommunens brottsförebyggande satsning och nämndernas faktiska arbete. Sådana mål går att finna hos kommunstyrelsen men inte hos nämnder som exempelvis individ och familjenämnden.

I Umebrås styrdokument och årshjul (se bilaga 2) framkommer rådets arbetsformer samt processen för årlig uppföljning. Det brottsförebyggande arbetet följs upp löpande i samband med Umebrås ordinarie möten. Ytterligare uppföljning uppges göras i samband med avrapportering av UNGA-enkäten samt enkäten Jämlika liv. Umebrå redovisar därutöver handlingsplanens utförda och planerade aktiviteter till enhetschef på enheten för övergripande planering som sedan sammanställer en tertialrapport som redovisas till kommunstyrelsen.

Nämnderna följer upp respektive förvaltnings brottsförebyggande arbete genom uppföljning av uppdragsplan. Uppföljning sker vid tertial, delårs samt årsredovisning och görs även av kommunstyrelsen för Umebrå. Utöver detta sker uppföljning för

Umeå kommun

Granskning av kommunens brottsförebyggande arbete

2021-11-16

speciella/tillfälliga uppdrag eller projekt som exempelvis utvecklingsanslaget för social hållbarhet som enligt årshjulet ska utvärderas mellan september och november.

Samtliga nämnder ges även möjlighet att föreslå förändringar av kommunens och polisens medborgarlöften när dessa går ut på remiss. Flertalet intervjuade uppger att intresset under denna process är stort hos samtliga nämnder. Därtill upplever representanter från bland annat utbildningsförvaltningen att denna remissprocess innebär ett konkret inflytande på de löften som tas fram.

I Umeå kommuns handlingsplan mot våld framkommer att uppföljning av mätbara mål ska utföras genom bland annat data från KKI, SKR:s öppna jämförelser samt UNGA-enkäten⁶. Vilka dessa indikatorer är framkommer inte av handlingsplanen. Det framkommer i dialog med processledare på Umebrå, att den nyligen publicerade våldskartläggningen ska leda till framtagande av mätvärden för uppföljning. Även om en sådan formulering saknas i handlingsplanen.

I tillhörande våldskartläggning redovisas statistik kring olika typer av våldsutövning. Detta görs genom att ta in extern statistik från polisen, för att sedan komplettera detta med interna data från Umebrås olika enkätundersökningar samt data från bland annat socialtjänsten. Hur respektive indikator kopplas till handlingsplanens övergripande mål om att minska våldet och att öka kunskapen kring våld samt för att följa upp samverkansarbetet är dock otydligt. I handlingsplanen framkommer det att en plan ska tas fram för uppföljning av mätbara mål utifrån bestämda resultatmått för att över tid kunna se om arbetet leder till målet med minskade våldstal. Vi har dock inte tagit del av en sådan plan.

För målen i kommunen och polisens samverkansöverenskommelse saknas framtagna mätvärden. Det saknas också mätvärden för det generella brottsförebyggande arbetet i Umeå kommun. Brås nationella trygghetsundersökningen (NTU), liknande undersökningar från polisen samt Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysnings (CAN)⁷ preventionsindex ligger i viss mån till grund för framtagna lägesbilder och används internt för att följa upp det brottsförebyggande arbetet⁸. Men dessa är inte del av några explicit framtagna mätvärden. Arbetets resultat följs i huvudsak upp genom att utvärdera kommunens olika handlings- och aktivitetsplaner, där genomförd aktivitet likställs gott resultat.

Av intervju med Umebrås ordförande framkommer att beslut har tagits att framgent tillsätta indikatorer för samtliga av Umebrås tre mål:

1. Minska brottsligheten i Umeå kommun.
2. Öka tryggheten i Umeå kommun.
3. Minska nyttjandet av alkohol, narkotika, tobak, dopning samt motverka överdrivet spelande som kan leda till brottslighet.

Vilka indikatorer som kommer att användas för att mäta detta har inte delgetts och någon vetskap om ett sådant beslut tycks inte finnas i resterande delar av organisationen.

⁶ Umeå kommuns handlingsplan mot våld beslutades om av kommunfullmäktige 30 mars 2020.

⁷ Umebrås ANDTS-förebyggande arbete fick CAN:s pris för årets förebyggande kommun 2021.

⁸ Varav NTU från 2021 pekar på både en minskad brottsutsatthet och en minskad upplevd otrygghet i det egna bostadsområdet på kvällen.

2021-11-16

Av utförda intervjuer framkommer att uppföljningen av Umebrås enkäter till viss del fyller en mätande och även resursomfördelande funktion. Enkäterna uppges även, direkt eller indirekt, mäta flera av kommunfullmäktiges mål. Dess utfall formulerar s.k. "analysmått" som sedan används ute i organisationerna för att justera framtida resurssättning och agera indikator till vissa, av nämnderna fastställda, mål. Ett exempel på detta som framhölls i en av intervjuerna var hur kommunen styrde om sina insatser från de riktade mot generell alkoholkonsumtion till insatser mot mer "allvarlig" konsumtion. Detta då man genom enkäterna sett goda resultat vad gäller minskningar av den generella konsumtionen av alkohol.

Bedömning och kommentarer

Utifrån genomförd granskning bedömer vi att de processer och styrdokument som syftar till att säkerställa en god politisk styrning och uppföljning är utformade på så vis att de möjliggör för ett i huvudsak ändamålsenligt brottsförebyggande arbete. Uppföljning görs av nämnder/styrelse och sker kontinuerligt av Umebrås och förvaltningarnas brottsförebyggande arbete. På så vis säkrar Umeå kommun att planerade aktiviteter utförs och att dess utfall redovisas till politiken.

Trots detta ser vi fortsatta utvecklingsmöjligheter vad gäller målsättning. Vi anser att kommunstyrelsen, för att tydliggöra att det brottsförebyggande arbete är ett kommunövergripande ansvar, bör säkerställa att samtliga nämnder med representation i Umebrå fastställer mål för brottsförebyggande arbete i sina uppdragsplaner.

Vi bedömer vidare att uttalade mätvärden för de brottsförebyggande insatserna bör fastställas för att göra insatsernas utfall tydligare och jämförbara över tid. Att mäta resultaten av brottsförebyggande insatser är svårt och ger inte en komplett bild av insatsernas utfall men det ger en viktig fingervisning vad gäller insatsens kvalitet och effektivitet. Dessutom ger återrapporteringen av dessa värden en ökad transparens gentemot kommuninvånarna. Uppföljning av aktiviteter är viktiga och bör fortlöpa, men om dessa aktiviteter inte kopplas till mätbara indikatorer vars resultat redovisas till politiken är det svårt att säga om dessa har önskvärd effekt.

Av intervju med ordförande i Umebrå framgick att beslut tagits om att framgent fastställa mätbara indikatorer för samverkansöverenskommelsens tre mål. Vetskap om detta tycks dock saknas i organisationen.

3.3 Intern samverkan i det brottsförebyggande arbetet

Samverkan både internt och externt är en viktig del i Umebrås och därigenom Umeå kommuns brottsförebyggande arbete. Att samverkan är centralt framkommer av både den kommunala visionen om ett Umeå som växer- tryggt och säkert och av Umebrås uppdragsplan och reglemente. I detta avsnitt är fokus framförallt på den samverkan som sker internt, det vill säga sådan samverkan som i huvudsak sker mellan kommunens förvaltningar, enheter osv.

Den interna samverkan upplevs välförankrad i samtliga nämnder (även om de faktiska brottsförebyggande insatserna kan se olika ut och prioriteras olika beroende på frågans aktualitet för respektive nämnd).

För Umebrå är samverkan något som sker med samtliga förvaltningar, dels genom möten i Umebrå, dels genom andra forum för samverkan. Hur denna samverkan ser ut

2021-11-16

kan emellertid variera mellan förvaltningar och inom olika projekt. De agerar kunskapsbas/samverkanspart för kommunen i det brottsförebyggande arbetet och samverkar således med kommunens alla förvaltningar. Inte minst lyfts Umebrås samverkan med IFO och utbildningsförvaltningen som väldigt god. Representanter från utbildningsförvaltningen lyfter att detta delvis beror på att Umebrå jobbar brottsförebyggande samtidigt som de upplevs respektera förvaltningarnas ordinarie uppdrag.

Mycket av den interna samverkan som sker görs i olika tillfälliga forum, ofta kopplade till projekt men ibland även till sådana som uppstår för att bemöta ett tillfälligt otryggt läge. Några exempel som lyftes under intervjuerna var den *Sociala insatsgruppen (SIG)*⁹ och det *Operativt förebyggande teamet*¹⁰, båda finansierade genom utvecklingsanslaget för social hållbarhet. Vissa av dessa tillfälliga/projektbaserade samverkansinsatser har sedan kommit till att formaliseras så som sjukefvsgruppen¹¹ och *Centrum mot våld*¹². Det sistnämnda ligger idag under socialförvaltningen.

Något som framkommer av intervjuer är hur den formella samverkan som sker har en nätverkande och kontaktskapande effekt. Denna möjliggör för korta kontaktvägar och för snabba beslut kring tillfälliga initiativ.

De tidigare nämnda formella forum för samverkan som etablerats inom ramen för Umeå kommuns brottsförebyggande arbete är framförallt de som beskrivs i Umebrås styrdokument. Dessa forum utgörs av samverkansråden och de lokala förebyggande råden. Båda råden finns med i Umebrås organisationskiss.

Det finns totalt tio lokala förebyggande råd som träffas tre ggr per termin. Dessa startades upp genom Umebrå men ligger idag formellt under fritidsförvaltningen och leds av fritidsledare/ungdomsassistent. Därtill deltar representanter från skolan, socialtjänst, polisen samt i vissa fall, andra externa samverkansparter t.ex. Svenska kyrkan. Enligt samverkansöverenskommelsen från 2021–2024 har dessa råd till uppgift att komplettera polisens och kommunens gemensamma lägesbild genom områdesspecifik kunskap. Råden diskuterar områdesspecifika frågor och av utförda intervjuer framkommer att information delges de lokala råden, efter utförda enkätundersökningar. Råden lägger sedan fram förslag på insatser/aktiviteter. Den återslagrapportering som sker från de lokala råden till Umebrå görs emellertid förhållandevis sporadiskt utan fasta datum.

Ute i organisationen upplevs den samverkan som sker mellan Umebrå och de lokala råden som väldigt begränsad. Mellan samverkansparterna i råden upplevs den till och med ibland som icke fungerande. Viss problematik verkar råda vad gäller fritidsförvaltningens medverkan i de samverkansgrupper som etablerats mellan socialtjänst, skola, polis och fritid (SSPF). Exempel finns där fritid dels inte blivit inbjudna till informationsmöten, dels där en fritidsgård självmant valt att lämna gruppen.

⁹ En frivillig insats som riktar sig till ungdomar och unga vuxna mellan 13-21år som behöver stöd för att bryta med ett brottsaktivt livsmönster och kriminell identitet.

¹⁰ Ett samarbete mellan skolan och socialtjänst för att skapa kontaktytor bland skolungdomar.

¹¹ En tillfällig chefsgrupp som uppstod för att minska otryggheten på högstadieskolorna i kommunen.

¹² En mottagning, som drivs i kommunal regi, för våldsutsatta.

Bedömning och kommentarer

Mot bakgrund av de dokument som KPMG har granskat och de intervjuer som har genomfört bedömer vi att de strukturer för samverkan som etablerats för att säkerställa en god intern samverkan är delvis ändamålsenliga.

Vi bedömer utifrån granskningen att det brottsförebyggande arbetet på många sätt inte bara fungerar väl samarbetsmässigt i kommunen utan också på många sätt driver på en samverkanskultur som kommer att gynna Umeå i längden. Detta då det skapar förutsättningar för samförstånd och relationsbyggande som möjliggör för snabba insatser i det brottsförebyggande arbetet.

Den interna samverkan som sker genom projekt som genomförts eller är under genomförande, däribland de som är en del av utvecklingsanslaget för social hållbarhet, framstår som välfungerande. Att enkätresultaten delges de lokala förebyggande råden som sedan med hjälp av sin områdesexpertis tar fram aktiviteter är något som vi ser som väldigt positivt.

Vi bedömer dock att utveckling behöver ske vad gäller de lokala förebyggande råden och deras arbete med Umebrå, som i dagsläget inte upplevs vara välfungerande. Därutöver bedömer vi att samverkan mellan fritidsförvaltningen och resterande delar av kommunen behöver förstärkas. Fritidsförvaltningen är en av de förvaltningar som ligger närmst kommunens ungdomar, som har bäst relation till och störst förståelse för ungdomarnas livssituation. Det är därför viktigt att deras kunskap lyfts in och deras roll förtydligas i kommunens samverkansarbete.

3.4 Extern samverkan i det brottsförebyggande arbetet

Av Umebrås styrdokument framkommer att samverkan ska ske inte bara med interna parter, inom den kommunala verksamheten, men även med externa samverkansparter. Dessa samverkansparter kan vara näringsidkare, civilsamhällesorganisationer, privata bolag, myndigheter och regioner m.fl.

Av Umebrås uppdragsplan 2021–2024 framkommer de externa samverkansgrupper som Umebrå deltar i, dessa är bland annat Stöldskyddsföreningen Västerbotten (SSF), Kvinnofridsnätverket, Västerbottens dopingkommitté. Därutöver arrangeras nattvandring med hjälp av finansiering från Länsförsäkringar Västerbotten som även samverkar genom diverse informationsevent med kommuninvånare. Av utförda intervjuer med interna tillika externa aktörer framkommer dessa grupper och Umebrås medverkan i dessa vara välfungerande.

Av den externa samverkan som sker utmålades det samarbete kommunen har med polisen som ett av de mest centrala. Polisen sitter med i Umebrås styrgrupp och deltar kontinuerligt i Umebrås möten, tecknar samverkansöverenskommelse och medborgarlöften med kommunen samt agerar resurs och samverkanspart i ett flertal projekt. Samverkansöverenskommelsen definierar den gemensamma målbild som slutits mellan Umeå kommun och polisen samt Umebrås roll i att uppnå denna målbild. Medborgarlöftena är en konkretisering av dessa mål där parterna lovar utföra vissa aktiviteter (i detta fall mellan 2021–2022). Uppföljningen av dessa görs i Umebrå samt i verksamhetsuppföljningen som delges kommunstyrelsen vid tertialrapportering.

Den samverkan som sker mellan polisen i Umeå och Umeå kommun framhålls av polisen som central i det brottsförebyggande arbetet. Polisen menar att kommunen

2021-11-16

Idag visar ett stort engagemang och ofta går före polisen i att driva igenom brottsförebyggande initiativ. Därtill uppges kommunen vara ett viktigt komplement till polisens insatser för att öka tryggheten och förebygga brott. Polisen lyfter särskilt att samverkans nätverkande effekter är väldigt goda och att dessa, som för den interna samverkan, skapar korta kontaktvägar som möjliggör för snabba insatser.

Ett viktigt forum för den externa samverkan är de Umebrå-forum som arrangeras av Umebrås kansli tillsammans med externa samverkansparter. Dessa forum arrangeras två gånger om året med olika fokusområden för varje tillfälle. Senast låg fokus på samverkan med näringsidkare i det brottsförebyggande arbetet, varav ICA-handlare bjöds in för att bland annat prata om ett gemensamt samverkansprojekt som syftar till att öka tryggheten på Ålidhem centrum.

Projektet *Samverkan Ålidhem centrum* är ett talande, och av våra intervjupersoner ofta omnämnt, exempel på ett konkret brottsförebyggande och trygghetsskapande initiativ som kommunens brottsförebyggande satsning har mynnat ut i. Detta samverkansprojekt bygger på en gemensamt beslutad trygghetsöverenskommelse mellan Umeå kommun, Ica Ålidhem, Coop Ålidhem, Diös fastigheter samt Polisen i Umeå. Syftet är att stärka samarbetet och kontaktytorna mellan parterna för att därigenom skapa ett tryggare lokalsamhälle och en tryggare butiksmiljö. Av överenskommelsen framkommer vad respektive aktör ansvarar över i det brottsförebyggande arbetet. Resultatet av det här arbetet lyfts av samtliga involverade som vi har intervjuat som en stor framgång, med ökad trygghet, mindre öppen narkotikahandel och minskat snatteri.

Extern samverkan sker även i tidigare omnämnda projekt så som SSPF, SIG och det operativt förebyggande teamet. Varav det sistnämnda arbetar med föreningslivet för att möjliggöra för föreningsaktiviteter för barn och unga vuxna som annars inte hade haft råd med det.

Externa samverkansparter så som Kvinnojouren, Länsförsäkringar Västerbotten och Brottsofferjouren uppges även spela en roll vad gäller skapandet av en gemensam lägesbild i kommunen. Detta gör de genom att delge information till Umebrå, bland annat genom egenförfattade rapporter. Därutöver får dessa externa grupper ta del av Umebrås enkätresultat. Kunskapen sprids således ömsesidigt mellan Umebrå och dess externa samverkansparter. Någon standardiserad form för uppföljning finns inte, men sker genom återkommande avstämning och utefter behov.

Bedömning och kommentarer

Mot bakgrund av vår granskning gör vi bedömningen att de processer som är på plats för samverkan mellan Umeå kommun och externa aktörer är tillfredsställande.

Vår bedömning är att kommunen och dess externa samverkansparter (näringsidkare, föreningar, föräldragrupper, civilsamhället) och inte minst polisen har lyckats få till ett bra samarbete. Polisen är en viktig aktör inom det brottsförebyggande arbetet, att förvalta den goda relation som Umeå kommun etablerat med polisen är således viktigt. Den samverkansöverenskommelse som tecknats har ett reellt inflytande över trygghetsarbetet och dess tillhörande medborgarlöften följs upp kontinuerligt. Det samverkansavtal kommunen slutit med aktörer kring Ålidhem är ytterligare något vi anser har fungerat väldigt väl. Att i framtiden driva igenom liknande initiativ i andra stadsdelar är således något som vi tror skulle vara positivt.

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att trygghetsarbetet i Umeå kommun bedrivs på ett effektivt och i huvudsak ändamålsenligt sätt. Arbetet med att förebygga brott beskrivs av de vi intervjuat som välfungerande. Den struktur som etablerats för samverkan och kunskapsutbyte framhålls som tydlig och kantad av i stor utsträckning god intern och extern kommunikation. Därtill att de strukturella samverkansformer som etablerats inom ramen för kommunens brottsförebyggande arbete även möjliggör för en förbättrad informell samverkan. Dessutom lyfts arbetet i Umeå kommun som ett framgångsexempel av myndigheten *Brottsförebyggande rådet*. Kommunen utnämndes även till årets förebyggande kommun av *Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)*.

Vi bedömer att de styrdokument som sätter ramarna för det brottsförebyggande arbetet i Umeå kommun är tydliga vad gäller både uppdrag och ansvarsområden. Vi ser dock vissa utvecklingsmöjligheter för att ytterligare öka denna tydlighet, både inom organisationen och externt. Detta genom en tydlig målsättning och jämförbara måtvärden. Den kartläggning som utförs och de resursomfördelningar som detta medför anser vi är strukturerade på ett ändamålsenligt sätt.

Vi bedömer att den externa och interna samverkan som utgör en väsentlig del av Umebrås arbete i huvudsak fungerar väl och har goda spridningseffekter. Trots detta ser vi ett ytterligare behov av att stärka den interna samverkan, framförallt mellan Umebrå och lokala förebyggande råden samt mellan fritidsförvaltningen och resterande delar av Umeå kommun.

4.1 Svar på revisionsfrågorna

Revisionsfråga	Svar
På vilket sätt säkerställer ansvariga nämnder att arbetet är organiserat på ett tydligt sätt vad gäller ansvar och roller?	Styrdokumentet för Umeå kommuns brottsförebyggande arbete är tydliga vad gäller uppdrag och ansvarsområden. Detsamma gäller för de aktivitets/handlingsplaner som tagits fram där ansvarig aktör framkommer tydligt.
På vilket sätt säkerställer ansvariga nämnder en helhetssyn och ett samarbete internt för att uppnå målen?	Samverkan är ett av Umebrås huvuduppdrag. Den interna samverkan sker med flertalet av kommunens nämnder och förvaltningar. Detta sker dels genom de projekt och de forum för samverkan som Umebrå initierat, dels på initiativ som uppstår mellan förvaltningarna.
Har ansvariga nämnder säkerställt att de resurser som tilldelats arbetet är tillräckliga för att uppnå målen?	Ja. Korrekt resursallokering ses över kontinuerligt samt utifrån resultat från utförda kartläggningar och enkätsammanställningar. Ytterligare resurser har tillgängliggjorts genom utvecklingsanslaget för social hållbarhet. Tilldelade resurser upplevs tillräckliga.

På vilket sätt har ansvariga nämnder säkerställt en tillräcklig samverkan med externa parter för att uppnå målen?	Samverkan är ett av Umebrås huvuduppdrag. Den externa samverkan sker i stort på samma sätt som den interna. Exempel på externa samverkansparter är polisen, Länsförsäkringar Västerbotten, näringsidkare m.fl. Samverkan sker både på initiativ av Umebrå och andra delar av den kommunala verksamheten. Umebrå sitter även med som deltagare i flertalet externa samverkansforum.
Är den politiska styrningen och uppföljningen tillräcklig för att uppnå målen?	Ja. Politisk insyn ges genom både direktrapportering till respektive nämnd och genom nämndordförandes medlemskap i Umebrå. Därutöver rapporteras information genom tertialrapport samt vid avrapportering av enkätresultaten. Under dessa rapporteringstillfällen samt vid revidering av styrdokument ges politiken goda möjligheter till påverkan.

4.2 Rekommendationer

Utifrån våra bedömningar och slutsatser rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Fortsatt arbeta prioriterat med utvecklingsanslaget för social hållbarhet.
- Vidare rekommendera att samtliga nämnder med representation i Umebrå fastställer mål för det brottsförebyggande arbetet i respektive nämnds uppdragsplan.
- Fastställa mätvärden för kommunens brottsförebyggande arbete i Umebrås nästa uppdragsplan samt att information om dessa delges samtliga berörda tjänstemän.
- Ge Umebrå i uppdrag att förtydliga dess relation till och utefter behov stärka sitt arbete med de lokala förebyggande råden och fritidsförvaltningen.

Datum som ovan

KPMG AB

Per Naarttjärvi

Certifierad kommunal
yrkesrevisor

Liz Gard

Certifierad kommunal
yrkesrevisor

Viktor Tagesson

Verksamhetsrevisor

Bilaga 1 – Granskade dokument och intervjupersoner

Dokument som granskats

- Umebrå uppdragsplan 2021–2022
- Reglemente Umebrå
- Samverkansöverenskommelse 2021–2024
- Medborgarlöften 2021–2022
- Umeå kommuns handlingsplan mot våld
- Planeringsförutsättningar 2022 och plan 2023–2025
- Beslut och strukturer kring utvecklingsanslaget för social hållbarhet
- Kartläggningar och enkätsammanställningar
 - Folkhälsoenkäten "Jämlika liv"
 - Enkäten "Ungas hälsa"
 - Vårdskartläggning 2021
 - Årsrapport våldsbejakande extremism 2018–2020
 - EST rapporter för januari & november 2018
- Uppföljning/utvärdering av:
 - Lokala förebyggande råd 2019
 - Medborgarlöften 2019–2020
 - Aktivitetsplan för Umebrå 2019–2020
 - Utvärdering av Umeå växer tryggt och säkert Delrapport april 2020
 - Tertialrapport januari-augusti 2021
- Mötesanteckningar från Umebrås sammanträden 2018–2021
- Protokoll från kommunfullmäktige, kommunstyrelsen samt Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott
- M.fl.

Intervjurespondenter

- Kommunstyrelsens tillika Umebrås ordförande och vice ordförande
- Processledare Umebrå
- Ungdomsassistent/fritidsledare Ålidhem och Sävar
- Kommunpolis
- Länsförsäkringar Västerbotten
- Utbildningsdirektör
- Skolstrateg gymnasieskola och grundskola
- Verksamhetschef socialtjänsten

Bilaga 2 – Umebrå årshjul

